

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 8.4.2009
SEC(2009) 316

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

Придружителен документ към

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно борбата със забавяне на плащане по търговските сделки (Преработване)

РЕЗЮМЕ НА ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

{COM(2009) 126 окончателен}
{SEC(2009) 315}

Референтен номер на планирания дневен ред или на работната програма: 2009/ENTR/006. Настоящият документ е обвързващ само за службите на Комисията, участвали в изготвянето на оценката на въздействието, и не предопределя окончателния вид на което и да е от решенията, които Комисията ще вземе.

На 17 декември 2008 г. комитетът за оценка на въздействието предостави становището си по проекта на оценката на въздействието [D(2008)10479]. Всички препоръки на комитета бяха взети предвид и оценката на въздействието беше съответно изменена.

1. ФОРМУЛИРАНЕ НА ПРОБЛЕМА

Директива 2000/35/ЕО беше приета с цел провеждане на борба със забавата за плащане по търговските сделки. Според директивата лихва за забава на плащане може да се начисли, когато плащането не е извършено в (рамките на) срока, указан в договора, или в законоустановения срок. В директивата се предвижда „законен процент“, но на страните се дава възможност да постигнат и друга договореност. Той става дължим от деня, следващ датата за плащане или след изтичането на срока за плащане, определен в договора, или 30 дни след датата на получаване от длъжника на фактурата или на равностойно искане за плащане, ако срокът за плащане не е определен.

Въпреки директивата случаите на забава на плащане по търговските сделки са широко разпространена практика в ЕС . Те са честа практика не само при търговските сделки: според проведени проучвания в общия случай сроковете на плащане в държавния сектор надвишават сроковете за плащане по договори в частния сектор.

Причините за забавата на плащането по търговските сделки и съответното пасивно отношение от страна на редица кредитори са най-различни:

- (1) структурата на пазара: нивото на конкурентоспособност в рамките на пазара, пазарната сила на участниците на пазара и съответстващият страх от увреждане на търговските отношения с клиентите са важни фактори при определянето на това дали кредиторите приемат или отказват забавата на плащането и на това дали длъжниците проучват възможността за удължаване на срока на търговския кредит. Позицията на кредитора на даден пазар ще има голямо отражение върху отношението му към забавата на плащането и върху опасенията му от увреждане на търговските му отношения с клиента. За длъжниците основните причини за навременното плащане по търговските сделки често са свързани с търговската или професионалната им репутация или взаимното (им) доверие при дългосрочните търговски отношения;
- (2) икономическият цикъл: променящите се макроикономически условия са друга причина за забавата на плащанията. Наличието на икономически спад е вероятно да доведе до повече случаи на забава на плащането, тъй като фирмите забавят изплащането на фактурите си. Освен това капацитетът на фирмите за генериране на пари в брой от операциите им

е занижен, а банките може да намалят кредитите за фирмите. Подобряването на икономическите условия обаче може да доведе до увеличаване на случаите на забава за плащане от страна на някои фирми, на които са предоставени повече инвестиционни възможности, а и следователно по-голяма нужда от набиране на средства;

- (3) достъпът до финансови средства и бюджетни ограничения: наличието на кредит, паричната политика, потокът и естеството на кредитната информация, ликвидността на фирмата и наличието на финансови средства от банките също могат да окажат влияние върху забавата на плащането, най-вече за стопански субекти, за които банковият кредит е алтернатива на финансирането от доставчика. Редица предприятия и държавни органи длъжници смятат забавата на плащането за ефикасен и евтин начин за финансиране на собствените си сделки и дейности. За държавните органи забавата за плащане на кредитори е лесен, но необоснован начин за преодоляване на бюджетните ограничения, като се отлагат плащания за следващия бюджетен период;
- (4) вътрешната организация на кредиторите и длъжниците: практиките по отношение на финансово управление на длъжниците (в това число и държавни органи) и практиките по отношение на управлението на кредити на кредиторите, както и качеството на продуктите и услугите им, както и предлаганите след продажбата услуги са важни фактори при (избягването на) забавата за плащане. Кредиторите по търговските сделки, най-вече МСП (малките и средните предприятия), невинаги имат съответните системи за управление на кредитите с цел предотвратяване или управление на забавените плащания;
- (5) липсата на ефективни и ефикасни средства: въпреки съществуването на Директива 2000/35/ЕО много предприятия, най-вече МСП, не начисляват лихва, когато имат право на това. За някои кредитори цената на това да се предприемат действия срещу забавата на плащане не е оправдано от гледна точка на финансовите ползи. В много случаи разходите за допълнителната административна работа не могат да бъдат възстановени. Преследването на клиенти, които бавят своите плащания, или начисляването на лихва за забава за плащане генерира административни разходи, които много предприятия предпочитат да избегнат. Освен това окончателната сума на законния процент, дължим от длъжник, може да бъде изчислен в деня, в който на кредитора е платено, така че той трябва да изчака плащането, преди да е в състояние да определи стойността на лихвата, която може да начисли. Освен това цената на това да се начисли лихва преди действителната дата на плащане в повечето случаи е по-голяма от финансовите ползи. Предвид изброените причини рискът от негативни последствия при забава на плащането от страна на длъжниците е твърде нисък, за да се очаква постигане на чувствително подобрене при извършването на плащане. Положението е особено тежко в случаите с държавната администрация, където няма същите финансови ограничения като при предприятията. Освен това някои от основните разпоредби на директивата са неясни или е трудно да се прилагат на практика. Например възможни са различни тълкувания при изчисляването на приложимата лихва,

определението на „разноски по събиране“ и възможността за сложна лихва.

Случаите на забава за плащане по търговските сделки имат важно въздействие:

- Забавата за плащане представлява значителен разход за предприятието на кредитора. Като цяло забавата за плащане възпрепятства паричния поток, внася допълнителни разходи, свива инвестиционните възможности и допринася за усещането за несигурност за редица кредитори и най-вече за МСП, особено в периоди на ограничен и скъпоструващ достъп до финансови средства. В резултат на това конкурентоспособността и платежоспособността им често са застрашени.
- Дружествата длъжници и държавните органи, които извършват забава за плащане, получават безлихвен търговски кредит.
- Случаите на забава за плащане оказват отрицателно въздействие върху търговията в Общността. В повечето държави-членки предприятията гледат на продажбата на стоки и услуги на предприятия и органи в друга държава-членка като на предполагащи по-висок риск от забава за плащане. Сред причините, които действат обезсърчаващо на предприятията да продават продуктите и услугите си в други държави-членки, е и рискът от забава за плащане, тъй като това увеличава несигурността и цената на извършване на търговска дейност. Много големите срокове за плащане по договорите за обществени поръчки и забавата за плащане от страна на държавните органи също действат обезсърчаващо на стопанските субекти да участват в процедури по обществени поръчки. Това обезсърчаване намалява възможността на държавните органи да получат най-доброто за парите на данъкоплатеца.

2. Цели

Всяка инициатива на Общността за справяне с проблема със забавата за плащане в крайна сметка трябва да:

- допринася за постигането на по-широките и всеобхватни цели по отношение на конкурентоспособността, залегнали в обновеното **Лисабонското партньорство за растеж и заетост**¹;
- намалява значително административната тежест за предприятията, насърчава паричния им поток и спомага за това повече хора да станат предприемачи в съответствие с принципите на **Small Business Act (Акта за малките предприятия)**²;

---

¹ Съобщение на Комисията: Да работим заедно за растеж и заетост. Нов старт за Лисабонската стратегия, COM(2005)24.

² Според съобщението на Комисията до Съвета, Европейския парламент и Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Мисли първо за малките“ - „Small Business Act“ за Европа, COM(2008)394 окончателен от 25 юни 2008 г., улесняването на достъпа на МСП до финансиране и разработването на правна и икономическа среда, която

- спомага за гладкото функциониране и изграждане на **вътрешния пазар** посредством премахването на съответните пречки пред трансграничните търговски сделки.

Инициативата предлага силен тласък на усилията за преодоляване на настоящата икономическа криза, като допринася за изпълнението на **Европейския план за икономическо възстановяване**³ и насърчава паричните потоци на предприятията с цел укрепване в дългосрочен план на конкурентоспособността на европейските предприятия.

И по-конкретно, това засяга следните взаимосвързани оперативни цели:

- (1) изпращане на длъжниците пред мерки, които успешно ги обезкуражават да извършват забава на плащане; и
- (2) предлагане на кредиторите на мерки, които им позволяват пълноценно и ефективно да упражняват правата си в случай на забава за плащане.

3. ВАРИАНТИ ЗА ПОЛИТИКА

Освен основния вариант бяха разгледани и следните други варианти:

- Вариант 2а (незаконодателен): организирането на дейности за повишаване на информираността, насочени към предприятията;
- Вариант 2б (незаконодателен): организирането на дейности за повишаване на информираността, насочени към организации, представляващи МСП;
- Вариант 2в (незаконодателен): публикуване на информация за лоши длъжници;
- Вариант 3а (законодателен): цялостно хармонизиране на сроковете за плащане;
- Вариант 3б (законодателен): увеличаване на „маржа“ към лихвения процент;
- Вариант 3в (законодателен): премахване на прага от 5 евро;
- Вариант 3г (законодателен): въвеждане на такса за забава на плащане;
- Вариант 3д (законодателен): въвеждане на обезщетение за забава на плащане;
- Вариант 3е (законодателен): укрепване на ролята на представителните организации.

спомага навременните плащания по търговските сделки, е един от 10-те ръководни принципа за планирането и прилагането на политиките за МСП както на равнище ЕС, така и на равнището на държавите-членки.

³ СОМ (2008) 800, 26.11.2008 г.

Няколко от вариантите като отмяна на Директива 2000/35/ЕО, създаването на Европейски фонд, целящ предоставянето на финансиране на МСП без такси и въз основа на разчетните сметки бяха отхвърлени на по-ранен етап на прегледа на вариантите.

4. АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Следва да се отбележи, че при някои важни аспекти на трите първи причини за проблема, описани в раздел 1, ЕС няма непременно пълномощия за действие. С някои от проблемите, свързани със структурата на националните и регионалните пазари, следва да се заемат държавите-членки, докато по отношение на бизнес цикъла повечето от лостовете, свързани с политиките от областта на икономиката, са в ръцете на държавите-членки, затова на равнището на ЕС не може да се намери цялостно решение за всички причини на проблема.

Освен това директивата представлява доброволен инструмент за стопанските субекти дотолкова, доколкото тя не ги задължава за изискват лихва при забава за плащане. С директивата също така се действа в област, където редица други фактори могат да повлияят върху извършването на плащане по търговските сделки между предприятията. Нормативната рамка, приложима за процесите на плащане и съдебните искове за получаване на плащане по търговски сделки в транснационални дела в рамките на ЕС, се преработва с въвеждането на нови правила на равнище ЕС, които влязоха в сила наскоро или които скоро ще влязат в сила. Трудно е да се предвиди взаимосвързаността и косвените последици на основния вариант. Затова е възможно само да се предвидят примерни количествени прогнози на възможното икономическо и социално въздействие на който и да е от вариантите. Следователно в основата си анализът е качествен. Следва да се отбележи, че нито един от вариантите няма да има въздействие върху околната среда или върху трета държава.

Някои от причините за проблемите, при които ЕС няма правомощия за действие, все пак ще повлияят при избора на някои от вариантите. Например структурата на пазара и положението на икономическия субект на пазара до голяма степен ще предопределят желанието му за предприемане на действие спрямо длъжник, извършващ забава за плащане, и за увреждане на търговски взаимоотношения, които може да са на стойност няколко хиляди евро. Поради това, макар да е възможно да се направи качествена оценка на въздействието при различните варианти, е трудно да се направи надеждна прогноза за цялостното икономическо въздействие на предложението, а следователно и невъзможно да се направи количествена оценка на прякото социално въздействие.

Вариантите за политика се оценяват в светлината на основния вариант по отношение на ефективността, ефикасността и съгласуваността им:

Обща съпоставка на вариантите			
Вариант	Ефективност	Ефикасност	Съгласуваност
Вариант 2а (незаконодателен)	Не: няма ефект върху длъжниците, а ефектът	Не: изисква твърде много ресурси и е с	Да: не бяха набелязани конфликти

: организирането на дейности за повишаване на информираността, насочени към предприятията	върху кредиторите е минимален	много несигурен резултат.	в други сфери
Вариант 2б (незаконодателен): организирането на дейности за повишаване на информираността, насочени към организации, представляващи МСП	Не: не е реалистично постигането на целите	Да: сравнително ниски бюджетни разходи за ЕС. Няма други разходи.	Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери
Вариант 2в (незаконодателен): публикуване на информация за лоши длъжници	Под съмнение: евентуална превантивна функция по отношение на кредиторите, но наличие на редица практически недостатъци при изпълнението	Не: много големи административни разходи за предприятията.	Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери
Вариант 3а/1 (законодателен): хармонизиране на сроковете за плащане между отделните предприятия	Да: има вероятност да доведе до по-малко случаи на забава на плащане посредством намаляване на сроковете за плащане, предвидени в договорите.	Не: значителни разходи за съответствие и уеднаквяване.	Не: известна загуба на свобода при договарянето посредством премахване на възможността на дружествата да се конкурират при предлаганите на клиентите срокове за плащане. Това от своя страна може да доведе до по-голямо напрежение при други аспекти на преговорите по договорите, където по-големите дружества могат да упражнят значително влияние над по-малките.
Вариант 3а/2 (законодателен): хармонизиране на сроковете за плащане от държавните органи на предприятията	Да: страхът от увреждане на търговските взаимоотношения с клиента не бива да съществува в договори, сключени с държавни органи, от които се изисква да следват стандартни и прозрачни процедури. Още повече че сроковете за плащане	Да: въздействието върху бюджета за националните органи ще остане сравнително ограничено в сравнение с допълнителната ликвидност за предприятията, която ще донесе по-ранното плащане от държавните органи.	Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери

	<p>обикновено не подлежат на договаряне при договори, сключени с държавен орган. Трябва да бъде предвидена обаче достатъчно голяма наказателна мярка за случаите на забава за плащане.</p>		
<p>Вариант 3б (законодателен): увеличаване на лихвения процент „марж“</p>	<p>Под съмнение: заинтересованите страни изглеждат доволни с настоящия лихвен процент „марж“. Предприятията вече имат право да договарят по-високи лихвени проценти по договора или да включат по-висока ставка в търговските си условия. Условията понастоящем позволяват на държавите-членки да предлагат по-висок минимален „марж“ към лихвения процент в националното си законодателство.</p>	<p>Под съмнение: с този вариант може да се затвърди положението на по-големите и по-силни предприятия, тъй като така ще се утвърди позицията за преговаряне на фирми, които искат намаление при плащане по-рано.</p>	<p>Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери</p>
<p>Вариант 3в (законодателен): премахване на прага от 5 евро</p>	<p>Да: за малки сделки, ако са придружени от други мерки, с които ще стане по-изгодно да се събират неизплатени суми.</p>	<p>Да, особено за МСП. Не беше отбелязано наличие на разходи по отношение на бюджета, сделките или уеднаквяването.</p>	<p>Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери</p>
<p>Вариант 3г (законодателен): въвеждане на „такса за забава на плащане“</p>	<p>Да: това ще позволи на предприятията да възстановят разходите си по сделките при изискване на плащането и начисляването на лихва за забава на плащане, така че само чисто търговски основания ще пречат на кредиторите да начисляват лихви.</p>	<p>Да. Разходите (най-вече по сделките) се преразпределят. Няма разходи за бюджета или за съответствие.</p>	<p>Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери</p>
<p>Вариант 3д (законодателен): въвеждане на компенсация за забава на плащане</p>	<p>Да: Силно възпрепятстващо въздействие върху длъжниците, пропорционално на размера на вземането, тъй като понесените от длъжника разходи</p>	<p>Да. Разходите (най-вече по сделките) се преразпределят. Няма разходи за съответствие. Бюджетните разходи са обосновани предвид вредата,</p>	<p>Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери</p>

	превишават спестяванията, които той иначе би имал от безлихвен търговски кредит. Това представлява и силен мотив за кредиторите да изискат плащането и лихвата.	нанесена на предприятията и пропорционална на съответствието.	
Вариант 3е (законодателен): Увеличаване на ролята на представителните организации	Под съмнение: Тези организации може да нямат ресурсите за справяне с административните разходи и финансовия риск от съдебен процес при забава за плащане. Освен това може да не е възможно повдигането на обвинение поради конфликт на интереси, например ако в организацията членуват и кредиторите, и длъжниците.	Да: ако мерките са взети за намаляване на разходите за започване на съдебен процес и свързаните с това финансови рискове (варианти 3в, 3г и 3д).	Да: не бяха набелязани конфликти в други сфери

Горният анализ на въздействието показва, че по отношение на сделките между предприятия вариантите 3а/2, 3в, 3г и 3д отговарят на критериите за ефективност, ефикасност и съгласуваност. Другите варианти отпадат по отношение на поне един от критериите:

Подредба на вариантите			
Вариант	Ефективност	Ефикасност	Съгласуваност
ПРЕПОРЪЧАН ИЗБОР			
Вариант 3а/2 (законодателен): хармонизиране на сроковете за плащане от държавните органи на предприятията	Да	Да	Да
Вариант 3в (законодателен): премахване на прага от 5 евро	Да	Да	Да
Вариант 3г (законодателен): въвеждане на „такса за забава на плащане“	Да	Да	Да
Вариант 3д (законодателен): въвеждане на компенсация за забава за плащане	Да	Да	Да
ВАРИАНТИ, КОИТО НЕ СЕ ПРЕПОРЪЧВАТ			
Вариант 3б (законодателен): увеличаване на „маржа“ към лихвения процент	Под съмнение	Под съмнение	Да
Вариант 3е (законодателен): Увеличаване на ролята на представителните организации	Под съмнение	Да	Да
Вариант 3а/1 (законодателен):	Да	Не	Не

хармонизиране на сроковете за плащане между отделните предприятия			
Вариант 2а (не законодателен): организирането на дейности за повишаване на информираността, насочени към предприятия(та)	Не	Не	Да
Вариант 2б (не законодателен): организирането на дейности за повишаване на информираността, насочени към организации, представляващи МСП	Не	Да	Да
Вариант 2в (не законодателен): публикуване на информация за лоши длъжници	Под съмнение	Не	Да

Единственият вариант, който най-вероятно ще доведе до значителни административни разходи за предприятията, е вариант 2в. Предварителен разчет за тези разходи за посочения вариант показва 25 300 милиона евро за МСП и 86,1 милиона евро за големи предприятия.